

Język kaszubski, używany przez około 100 000 osób w części województwa pomorskiego w północnej Polsce, odznacza się wielością systemów prozodycznych. Północne gwary kaszubskie zachowują akcent swobodny i częściowo ruchomy, dla gwar centralnych charakterystyczny jest tzw. akcent kolumnowy (może on padać na dowolną sylabę w słowie, ale generalnie nie zmienia miejsca w trakcie odmiany), a dla gwar południowych – akcent inicjalny (na pierwszej zgłosce wyrazu). Niektórzy naukowcy zwracają uwagę także na fakt, że w części gwar południowych (tzw. gwary zaborskie) akcent znajduje się na przedostatniej sylabie, tak samo jak w języku polskim.

Głównym celem projektu jest ustalenie tzw. korelatów akustycznych akcentu kaszubskiego, czyli takich czynników, które odróżniają sylabę akcentowaną od nieakcentowanej. Mogą to być np.: iloczyn (mierzony w milisekundach), siła (intensywność, mierzona w decybelach), zmiana częstotliwości podstawowej czy zmiana częstotliwości formantów samogłoski (mierzone w hercach).

Projekt będzie pierwszym akustycznym badaniem kaszubskiego akcentu. Planuje się badania terenowe na Kaszubach (na obszarze każdego z trzech głównych obszarów dialekalnych). Dodatkowo przeprowadzone zostaną badania z kaszubskimi „nowymi mówcami” (ang. *new speakers*), czyli osobami, dla których kaszubski nie jest pierwszym językiem (nauczyły się go np. w szkole). Pojawienie się kaszubskich „nowych mówców” ma związek z podejmowanymi w ostatnich latach działaniami rewitalizacyjnymi, które doprowadziły m.in. do wprowadzenia (standardowego) języka kaszubskiego do szkół i administracji, a także do uwzględnienia go w *Ustawie o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym* (Dz.U. 2005 Nr 17 poz. 141).

Nagrania w projekcie będą sporządzane przy użyciu wysokiej jakości dyktafonu i mikrofonu w maksymalnie sprzyjających warunkach akustycznych. Wybór punktów do badań terenowych i informatorów będzie się odbywał przy użyciu ścisłych kryteriów. Zadaniem tych ostatnich będzie m.in. zapewnienie odpowiedniej jakości nagrań i znalezienie informatorów, dla których kaszubski jest codziennym środkiem komunikacji.

Powstałe w czasie badań terenowych nagrania będą analizowane za pomocą specjalistycznego programu PRAAT i narzędzi statystycznych. Dzięki temu zostaną ustalone główne korelaty akustyczne akcentu dla każdego z badanych punktów oraz grupy „nowych mówców”. Projekt da odpowiedź na pytanie, czy akustyczna charakterystyka kaszubskiego akcentu różni się w zależności od odmiany językowej (dialektu) i sposobu transmisji języka.

Dokonane w projekcie ustalenia będą mogły być wykorzystane nie tylko w slawistyce, ale także w typologii prozodycznej języków. Ponadto, planowane badania pozwolą na językoznawczą refleksję nad powstającym kaszubskim językiem literackim i pozwolą na stworzenie istotnej dokumentacji zagrożonego wymarciem języka.